

Переднє слово

Другий рік поспіль Українська нація відстоює і виборює своє природне право на існування та політичну самобутність. Цей бій, без перебільшення, екзистенційного характеру. Теперішні звитяги Збройних сил України та усіх, хто щодня їм допомагає, майбутня перемога за Державність і прагнення до незалежності та свободи загалом однозначно неможливі без усвідомлення історичного минулого, комплексного врахування його уроків зараз та моделювання на майбутнє. Безумовно, що агресія російської федерації щодо України, яка триває від 2014 р., а у своїй повномасштабній фазі — із 2022 р., ідеологічно продиктована викривленими російською шовіністичною історіографією світоглядними уявленнями про «спільне» минуле «трьох братських народів», міфічний простір «русского міра», культ «великої перемоги», ексклюзивну роль московитської державності для слов'ян, підкріплені зрештою єретичним вченням етнофілетизму РПЦ.

Показовою у контексті руйнації «скрепних» російських міфів, зокрема щодо середньовічної історії Русі, є минувшина Галича — столиці Галицької землі, одного з найвизначніших міст Української історії. Один з найдавніших східноєвропейських населених пунктів цього річ відзначає 1125-ту річницю з часу першої письмової згадки. Понад тисячолітня історія Галича засвідчує його непересічну роль в Українському державотворенні. Місто над Дністром досі залишається носієм унікальної історико-культурної спадщини, дослідження та популяризація якої

потребують прискіпливої уваги науковців, органів влади та суспільства загалом.

Теперішній, восьмий за ліком, випуск збірника наукових праць «Галич» невтомно відкриває перед Читачем нові сторінки з оригінальними історичними дослідженнями та матеріалами. Серед них цікаві питання, присвячені археології княжих палат та середньовічного некрополя в урочищі *Мниський Сад*. Нововідкриті епіграфічні пам'ятки з квадрів Успенського собору XII ст. виявлені під час археологічних досліджень Старостинського замку в Галичі. Вкотре порушено проблему генези храму Св. Пантелеймона кінця XII ст., а також розкрито маловідомі факти міського життя Галича кінця XIV – початку XV ст. Концептуально важливі теми сакральності Крилоса-Галича, як місця єпископської хіротонії перемишльського владика Інокентія Винницького 1680 р., значення Галицького деканату в церковній організації УГКЦ кінця XVIII – початку XXI ст. Вперше опубліковано історико-архітектурні розвідки, присвячені єврейським синагогам міста і парафіяльному *Католицькому дому*, зведеному за проєктом відомого архітектора міжвоєнного часу Станіслава Трелі.

Опрацьовано у збірнику й колись опубліковані матеріали з історії середньовічного галицького боярства, організації краєзнавчотуристичних мандрівок міжвоєнного часу, а також особливостей архітектурно-археологічних пам'яток Галича XII–XIII ст., котрі не втратили своєї актуальності дотепер, але подекуди залишалися незанимаваними ширшому загалу Читачів.

Окремо слід згадати, що впродовж 2023 р. академічна спільнота, на превеликий жаль, втратила трьох відомих дослідників середньовічної та ранньомодерної доби, наукові інтереси яких безпосередньо торкалися вивчення Галича та Галицької землі. На початку лютого цього року після хвороби обірвалося життя професора Леонтія Войтовича (1951–2023), котрий понад три десятиліття присвятив медієвістичним студіям княжої Русі, публікуючи власні напрацювання й на сторінках нашого збірника. Тяжкою втратою для української історичної науки є героїчна загибель на полі бою молодих дослідників – археолога Андрія Филипчука (1989–2023) та музикознавця, члена редколегії збірника наукових праць «Галич» Івана Кузьмінського (1983–2023).

Тож, схилиючи голови перед сучасними героями України, пам'ятаючи і усвідомлюючи надто дорогу ціну, заплачену за теперішнє і майбутнє нашої Держави, мусимо перемогти у боротьбі за своє минуле!

Від упорядників